

Julijana Vöröš Selanska rotunda

Selanska rotunda oziroma rotunda v Selu na Goričkem je rimsko-katoliška kapela, zgrajena verjetno v prvi polovici trinajstega stoletja, v obdobju pozne romanike. Umeščena je v dolino kobiljanskega potoka. Meceni njene gradnje naj bi bili vitezi templarji, ki so se na tem delu ogrskega ozemlja naselili konec 12. stoletja. Gradbeni element je opeka, streha pa je prekrita s skodlami. Njena arhitekturna značilnost sta polkrožna apsida in obokana notranjost v obliki kupole. Zgodovina omenja poznogotski oltar s prizori iz Marijinega življenja, zavetnikom sv. Nikolajem ter madžarskimi svetniki, ki je bil sredi 19. stoletja podarjen Narodnemu muzeju v Budimpešti. Freske v današnji rotundi so večinoma iz 15. stoletja, medtem ko naj bi bila freska *Pohod in poklon treh kraljev*, ki je ohranjena fragmentarno, naslikana že v 14. stoletju.

Kapela sv. Nikolaja (in Device Marije) prav zaradi svoje značilne arhitekture še danes velja za posebnost srednjeveške gradnje. Čeprav v zgodovini krščanstva najbrž ni imela res izrazite vloge, je danes ena izmed najbolj obiskovanih sakralnih zgradb v Prekmurju in pomeni temelj splošne izobrazbe o Prekmurju ter Severovzhodni Sloveniji.

Selanska rotunda v besedi

Selanska rotunda, srednjeveška romanska kapela, stoji na samem izven vasi Selo na Goričkem. Ne le, da spada med najbolj znane in prepoznavne arhitekturne znamenitosti Prekmurja, okoli stavbe so se skozi zgodovino spletale najrazličnejše legende in pripovedke. Od tega, kako so vitezi templarji začeli graditi krščanski tempelj do bolj ali manj tragičnih ljubezni med do-

mačimi dekleti in vitezi ali kasneje gospodarji dvorca Matzenau v bližnjih Prosenjakovcih. Tako kot ob sleherni znameniti zgradbi, tako tudi ob selanski rotundi. Zapisane ali zgolj spregovorjene. Na natečaju založbe Volosov hram je prevladala misel, naj ljudje, ki zgradbo tako ali drugače poznajo, uporabijo svoj umetniški navdih in kapelo ovekovečijo še leposlovno. Rotunda je bila namreč vse do danes bolj domena arhitektov in umetnostnih zgodovinarjev, ne pa tudi pisateljev. Iz natečaja je nastala knjiga z naslovom Selanska rotunda v besedi. »Glavna oseba« je tako postala cerkev, o njej pa so prekmurski in drugi, večinoma že uveljavljeni avtorji, izpisali vsak svojo zgodbo. Kot že omenjeno, o bojih s Turki na tem območju, o vitezi križarjih, ki so dali zgraditi cerkev s pomočjo domačinov, o zakladu, ki naj bi bil skrit nekje v podzemlju, o ljubezni, brez katere v takšni literaturi pač ne gre, pa še dve zgodbi, ki govorita o neposredni izkušnji z rotundo v današnjih dneh. Piscem ne gre za visoko jezikovno ali literarno izpovedovanje, ampak za upodobitve, ki bi znale pritegniti še kakšnega obiskovalca. Ter vse tiste bralce, ki jim je še mar za ustvarjalnost davno pozabljenih stoletij.

Izbrani odlomek iz knjige Selanska rotunda v besedi, str. 111 (Irena Šrajner):

Še dandanes znajo ljudje povedati, da ob posebnih nočeh na področju bojov med Kobiljem in Motvarjevci, kjer danes teče ravna cesta, na tisti veliki ravnici zagorijo plameni turškega zlata in turških duš, ki blodijo v tuji deželi. Tudi ob selanski rotundi in v okoliških gozdovih blodijo tuje duše, ki iščejo pot domov.

Kakor svetlikajoči oranžno rumeni plameni svetijo in se iščejo še danes. Temu stari ljudje rečejo, da gori turško zlato in se iščejo tuje duše. Prav zares pa drži, da

na mestu in v okolici rotunde izžareva posebno mila energija, ki dobrodejno in osrečujoče vpliva na obiskovalca ...

Selanska rotunda ok. leta 1970. Arhiv PIŠK MS

Literatura:

Balažič, Janez. Selo: umetnostni spomeniki. *Enciklopedija Slovenije* 11, 1997, str. 41 – 42.

Balažič, Janez: *Selanska rotunda sv. Nikolaja in Device Marije*. Moravske toplice: TIC, 2009.

Frančič, Franjo et al. *Selanska rotunda v besedi*. Ur. Robert Titan Felix. Peki: Zavod Volosov hram, 2019.

Zadnikar, Marjan. *Rotunda v Selu*. Murska Sobota: Pomurska založba, 1967, str. 5 – 9.

Klaudija Sedar Pod krošnjami

Po več desetletjih, zagotovo najmanj štirih, je na lepo jesensko nedeljo zbrala dovolj poguma, da se zapelje v svojo rojstvo vas in mimo hiše, ki jo je morala zapustiti še kot majhno dekle. Vsa ta leta je nosila v sebi močno bolečino iz svojega otroštva, bila jezna na domače, še bolj pa nase. Bala se je spominov in bala se je soočenja, pravzaprav s seboj. Večkratni poskusi, da se zapelje tja, se niso izšli, saj so ji v trenutku, ko se je odločila za ta podvig, noge otrdele. Ni jih mogla premakniti, in to je razumela kot sporočilo, da verjetno še ni čas. Mož ji je vsakokrat prijazno ponudil spremstvo, a ga je, čeprav ga je neizmerno ljubila, venomer ostro zavrnila: »Ne. Šla bom sama. Na tisti kraj se želim vrniti sama.« Bolela jo je samo že misel na dom, že sam pogled na domač travnik, na krošnje dreves, pod katere se je v mislih pogosto vračala, kajti tja segajo začetki njene duhovne rasti, topline in zgodbe, ki jih je poslušala vedno znova in znova. Zapomnila si ni nobene, niti naslova ne lika, kaj šele sporočila. Čeprav tudi tistega dne noga ni bila lahka, je bila odločena, da zdaj ali nikoli. Vozila se je več sto kilometrov, opazovala krajino okoli sebe, občudovala spomenike kot pomnike preteklosti, jih poskušala umestiti v prostor, prebrati sporočilnost. Tudi sama je imela tovrsten pomnik, krošnje, pod katerimi se je kot mlada pastirica večkrat za hip spočila in pod katerimi je ob lepem vremenu sedela lepa deklica s knjigo. Ko bi jo le kdaj vprašala po imenu, je večkrat pomislila. Ničesar ni vedela o njej, pa čeprav je stanovala le streljaj od njihove hiše. Le to, da je bila hči uglednega plemiča, a »z njimi se ne smemo družiti, niti pogovarjati«, je pogosto slišala od mame. Bili so to težki časi, v katere se ne bi želela vrniti, a preden se njen zemeljski čas izteče, bi želela vedeti zakaj, zakaj sta jo starša kot desetletno deklico poslala drugam, pod pretvezo, da